ה"ג **וכ"ש ביטול מקח לרבנן ליתא להו.** כלומר דאונאה ודאי איתא להו דמן התורה היא דכתיב לא תונו (ויקרא כה) אבל ביטול מקח לית להו אלא סברא להו יותר משתות כשתות עצמה דמי וקנה ומחזיר אונאה: **והתנן.** בפרק הזהב [ב"מ נו:]: **ר' יהודה אומר המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין לה דין אונאה ואמרו לו כו'.** ואמרי' בגמרא [שם נח:] עד כמה לא הוי אונאה אמר אמימר עד כדי דמיהן דהיינו יתר משתות לא הוי אונאה אליבא דרבי יהודה ואפילו להחזיר אונאה אלא מחילה היא דעביד איניש דזבין להו ביוקר ומדקאמרי ליה לא אמרו דאין להן אונאה אלא אלו המנוין במשנתנו עבדים ושטרות וקרקעות וטעמא ליף התם מקראי אבל לכל מילי אית להו דין אונאה וביטול מקח כך פירשו רבותינו. ולא נהירא דהא לא שמעינן להו מהכא דאית להו ביטול מקח ביתר משתות אלא ש"מ דאיכא אונאה ולריך להחזיר הדמים. ונראה בעיני לפרש כן ואי אין הדמים ראויה לקנות בקר עם הלמד אמאי מתקיימת מכירת הלמד לגמרי שלא יחזיר לו זה כלום לנוקח מאונאתו שכן משמע לשון המשנה מכר את הלמד לא מכר את הבקר אבל מכירת הלמד מכירה מעלייתא היא ואמאי לא מיבעיא דאונאתו היה לו להחזיר אילו נתאנה שתות אלא אפילו ביטול מקח ליהוי מן הדין דהא נתאנה יותר משתות טובא. וכ"ת דבנן אית להו לא החזרת אונאה בשתות ולא ביטול מקח ביתר משתות אלא בכל ענין קנה ולא יחזיר לו כלום שאין לנו לכופו בב"ד לכך אם אינו רוצה לנאת ידי שמים והתנן אמרו לו לא אמרו אלא את אלו אבל שאר דברים יש להן אונאה ולריך להחזיר ואמאי אמרינן במתניתין אין הדמים ראויה דמשמע שהמכירה תתקיים לגמרי ולא יחזיר לו מוכר לנוקח ממעותיו כלום והאי דקאמר גמרא וכ"ת ביטול מקח לית להו לאו דוקא דהוא הדין דמאונאת שתות קפריך אלא משום דקפריך וליהוי ביטול מקח דרבותא קפריך מש"ה קאמר נמי וכ"ת ביטול מקח כו': **ומשני מאי אין הדמים** (ג). **היינו ביטול מקח שאין הדמים ראויה לקנות אם הבקר להפקיעם המכר אלא לא מכר את הבקר ויבטל המקח משום אונאה יתר משתות:** כגון שהה כגון שוה ה' בז' או ו' בח' והלכך בטל מקח דמקח טעות הוא אבל בכדי שאין הדעת טועה כמתניתין דלמד ששוה פרוטה אין קונין אותו במנה או מאתים ומסתברא כתירוץ אחרון וקמא שינויא דחיקא הוא: **אימור מפנה כו'.** יש לנו לומר דמתנה בעלמא הוא דיהיב ליה: **מתני' נמי.** בגמרא מפרש להו: **רבי יהודה אומר כו'.** כולה מיפרשא בגמרא: **חמורך זו.** כמות שהיא עם כלים שעליה: **חמורך היא.** כלומר אם זו היא חמורך מכור אותה לי דהיינו כמוכר את החמור סתם. וסבירא ליה לרבי יהודה דאין כליו מכורין אפילו בעודן עליו: **גמ' מחלוקת.** דתנא קמא ונחום המדי בכלים העשויין למשוי החמור כגון שק ודיסקיא שעשוין (ב) ליטול בתוכו משאוי ולתת על החמור: **וכומני.** מרכבתא דנשי וכדלקמן וגם הוא ממין משאוי שהאשה יושבת כמשאוי דסתם חמור לרכיבת אנשים קאי: **דס"ק סבר.** חמור לרכיבת אדם עומד ולא למשאוי הלכך המוכר את החמור סתם לא מכר אותם כלים העשויין למשאוי אלא אותם כלים העשויים לרכיבה כגון אוכף ומרדעת. ונחום המדי סבר חמור למשאוי עומד וקנה כולן גם האוכף ומרדעת דלטעון משאוי על גבן עשויין: **אוכף ומרדעת.** בין לרכיבה בין למשאוי: **קילקלי.** ליגגל"ש לקשור האוכף בחבישת החמור: **חבק.** פוטרי"ל. ולרכי רכיבה הן: **הא לא אמר ליה.** חמור וכליו אלא סתם מכר לו את החמור לא קנה את האוכף ומרדעת. ואם איתא לדעולא הא מני לא רבנן ולא נחום המדי אלא ע"כ באוכף ובמרדעת פליגי והא ברייתא רבנן היא: **לא הוא הדין כו'.** ורבנן היא ולא נחום המדי דלנחום מיקנא קני נמי שק ודיסקיא וכומני: **והא קמ"ל דאע"ג דאמר ליה חמור וכליו.** לא אהני האי ייתור לשון לטפויי שק ודיסקיא ולא קני להו כרבנן: **בעודן עליו.** הא שק ודיסקיא מחלוקת בעודן עליו בשעת מכירה אבל בשאין עודן עליו מודה להו נחום (ד) לרבנן דאין מכורין ואפילו אוכף ומרדעת נמי אין מכורין אם אינן עליו: **או דלמא בשאין עודן עליו מחלוקת.** אפ"ה אוכף ומרדעת קנה: **ס"ש וכומן שאמר לו הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכורין.** אפילו שק ודיסקיא וכומני ובע"כ בעודן עליו מיירי דהא קתני וכל מה שעליו ואפ"ה קתני ריש"א דאינן מכורין בכלל החמור עד דא"ל בהדיא וכל מה שעליו כדקתני סיפא: **אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת הא מני רבנן היא.** דאמרי לא מכר את כליו אע"פ שעודן עליו: **הא מני.** לא נחום ולא רבנן דהא בעודן עליו מיירי ואפ"ה לא מכר מסתמא עד דא"ל בהדיא וכל מה שעליה. וכי היכי דפריך מסיפא ה"ל לפרוכי מרישא דקתני בהדיא לא מכר אלא משום דעיקר פירכיה ממה דקתני וכל מה שעליה דמשמע בעודן עליו מש"ה אלימא פרוכי מינה דסיפא: **ס"ש רבי יהודה אומר פעמים מכורין כו'.** ורבי יהודה בעודן עליו מיירי דהא קתני חמורך זו כליו מכורין דמשום דאמר זו דמשמע כמו שהיא טעונה מש"ה כליו מכורים. ואמאי דקאמר ת"ק קאי דשמעינהו דמיפלגי בעודן עליו למר מכר ולמר לא מכר ואתא איהו למימר פעמים מכורין כו' ולהכריע ביניהם אתא:

מילתא

וכי תימא לרבנן ביטול מקח לית להו כו'. הוה מצי למיפרך מרישא דקתני אלו דברים אמין להם אונאה העבדים והקרקעות כו' מכלל דשאר דברים יש להן אונאה אלא משום דהוי מצי לדחויי הא מני ר' יהודה היא: **אבל בכדי שאין הדעת טועה [לא אימור] מתנה כו'.** אומר ריב"ס דליכא למיפרך מהכא לרב דאמר בפרק (ג) האשה (קדושין דף מו: ושם) גבי מקדש אחותו אדם יודע אמין קדושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשם פקדון דהתם אין המעשה קייס כל עיקר[א] אבל הכא לענין למד המקח קייס ואין סברא שמעות הלמד לא יחזיר והמותר יחזיר ומיהו האי שינויא לא שייך באיזהו נשך (ב"מ דף סג:) גבי האי מאן דיזיף פשיטי מחבריה ואשכח יתירתא אם בכדי שאין הדעת טועה לא צריך לאהדורי אימור במתנה יהבה ניהליה וי"ל דהתם ליכא למימר דפקדון הוא שאינו יודע שיחזור וימנה אותם ועוד אפילו יודע מסתמא כיון דלא הודיעו שהן יתירות אין דעתו לתבעו: **אבל בשאין עודן עליו מודה להו נחום המדי.** לרבנן דלא קנה והיינו דוקא בשק ודיסקיא וכומני אבל באוכף ומרדעת אפילו אין עודן עליו קנה דתכסיסי דחמור הוא[ב] וקני להו כל היכא דאיתנהו[ג] ובקונטו' לא פירש כן: **או דלמא בשאין עליו מחלוקת.** ה"ג הוה מצי למימר או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת: **יש** ספרים שכתוב בהן מאי לאו ר' יהודה טעמא דנחום קא מפרש לא ר' יהודה טעמא דנפשיה קאמר (ד) והכי פריך מאי לאו ר' יהודה שמע לנחום דלא מחלק בעודן עליו בין א"ל חמורך זה בין א"ל חמורך הוא אלא לעולם קנה בעודן עליו וא"ל ר' יהודה דיש הפרש א"ל מפרש ממש ולא פליגי: כולהו

מכורין אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בשאין עודן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו דברי הכל מכורין הא מני לעולם (ה) בשאין עודן עליו מחלוקת ורבנן היא ואימא ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שראוי להיות עליו תא שמע רבי יהודה אומר פעמים מכורין פעמים שאינן מכורין מאי לאו אמאי דקאמר תנא קמא קאי רבי יהודה לא רבי יהודה

מלתא

א) ב"מ נו:, ב) [נכ"י לטעון], ג) נ"ל כאלא מקדש, ד) אולי נ"ל וכמי פירוסו,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא א"ל הכי לא לא הוא הדין: (ב) שם לעולם אימא לך בשאין עודן עליו: (ג) רשב"ם ד"ה ומשני וכו' הלמים ראויה הייגו: (ד) ד"ה בעודן וכו' נחום המדי לרבנן:

מוסף תוספות

א. [ד]אם איתא דמתנה, הו"ל למימר ליה בפירוש, שהרי כיון שאין קנינו קנין, גם חבירו מרגיש בו, ומה כסות ענים היא זה שאומר לשם קנין, א"ר לשם פקדון יהבינהו. תוס' מ"ש. ב. שאינו ראוי לא לרכיבה ולא למשאוי בלא אוכף ומרדעת, והא דתנן מכר את הקרון לא מכר את הפרדות ואוקימנא לה בשאין אדוקין בו, אע"ג דקרון אינו ראוי לכלום בלא בהמה המושכת בו מ"מ הפרדות ראויות לרכיבה ולמשאוי בלא הקרון. רמינו יומס. ג. דמדקא סתים עולא ואמר אבל אוכף ומרדעת ד"ה מכורין ש"מ דאפי' אין עודן עליו מכורין. ר"ן.

רבינו גרשום

ולא והתנן (ב"מ נו:) ר' יהודה אומר אף המוכר ס"ת. בדמים יקרים וכו'. אמרו לו לא אמרן. דאין להם אונאה: אלא את אלו. העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אבל בהמה ושאר מילי אמרו דיש להן אונאה ומתבטל המקח: ומשני מאי אין הדמים ראויה. דקתני מתני' דודאי הוי בטול מקח הואיל שנתאנה. אבל אכתי להיכא דמכר את הצמד לא מכר את הבקר: ואי בעית אימא כי אמר רבנן אונאה ובטול מקח. הני מילי בכדי שהדעת טועה דהיינו כגון שתות דלא קים ליה לאינש אם נתאנה או לאו. אבל מתני' להיכא דמכר לו את הצמד במאתים זוז דאפ"ה לא מכר לו את הבקר ודאי אין הדעת טועה בכך ודודאי ידעי ליה דלא שויא כולי האי ומתנה היא. ומאי דקאמר ויהיב מאתים זוז מתנה הוא דקא יהיב

מילתא אחריתי קאמר. אינהו איירו בשאין עודן עליו אבל בעודן עליו דברי הכל מכור ואתא ר' יהודה לאפלוגי אדוקין דידהו דאפי' בעודן עליו פעמים שאין מכורין: **ואמר רב פפא עיסקא.** דאית בה מיקרי אנתיקי אבל עיסקא דחזן לספינה לא מיקריא אנתיקי הלכך על כרחך בעודן עליו מיירי וא"נ כל פרקמטיאות מיקרי אנתיקי מיהו ממתני' לא אינטריך למיתני דלא מכר אלא עיסקא דבגוה אבל עיסקא לבראי מינה מימר בעי בתמיה: **מילי מילי קתני.** אדלא בעודן עליו ואדלא בשאין עודן עליו שהכל הולך אחר מנהגו של עולם יש דבר שהוא בכלל חבירו בעודן עליו ויש דבר שאין בכללו אפי' בעודן עליו: **כולהו סבירא להו כו'.** לאו משום דכולהו סבירא להו כי הדדי דהאי לית ליה סברא דהאי דלמר הא מילתא בטל לגבי דהך ולמר אידך מילתא בטל לגבי אידך ומיהו בחדא שיטה הולכין שמוסיפין מכירת תשמישין טפי מרבנן דידהו חוץ מר"מ לבדו דס"ל דכולהו מכורין שהרי אמר כל תשמישי כרם ומשום הכי לא קאמר אדיי אמרו דבר אחד. ובכל מקום שאמר אדיי אמרו דבר אחד בגמ' כן צריך לפרש: דר"ל ור"ש בהמוכר את הבית [6] : ה"ג **דתניא ר"מ אומר מכר את הכרם כו'.** דלא תנן לה במתני' [7] וכאתא שאול אשכחן לה בתוספתא [8] : ר' נתן וסומכוס ברישׁ פירקא: **אמר רבא.** כשאמר חמורך זו ודאי יודע הוא שחמור זה שלו הוא והכי ס"ל למימר מכור לי חמורך דהא ליכא קמיה שני חמורים שיאמר את זה מכור לי והלכך האי דקאמר זה משום כליו כלומר חמור זה כמות שהוא: **חמורך הוא.** משמע לשון שאילה אמר לו אם חמורך הוא ותמכרהו לי הלכך לא מכר את כליו דס"ל לר' יהודה דהמוכר את החמור סתם לא מכר את כליו אפי' בעודן עליו: **מתני' המוכר את החמור.** סתם: **סיח.** בנו של חמור קרוי סיח: **לא מכר בנה.** בגמרא מפרש מאי שנא פרה מחמור: **מכר אשפתו.** מקום עמוק ג' או גבוה שלשה שרגיל לתת שם זבל בהמותיו: **בור.** של מים מכונסין: **מכר בורות מכר דבורים.** דכל הני דקחשיב בטילי להני דקביעי אבל מכר זבלו לא מכר אשפתו מכר מימיו לא מכר בורו וכן כולן ומילתא דפשיטא היא ולא אצטריך למיתני: **מכר יוניס.** שובכים

כולהו סבירא להו. לאו ממש אמרו דבר אחד דאין דבריהם שוין אלא כלומר בשיטה אחת הן [A] וכי האי גוונא איתא ביבמות פרק [B] (שלישי) (דף ג) כולהו סבירא להו מאמר קונה קנין גמור [C] ב: מועלין

מלתא אחריתי קאמר א"ל רבינא לרב אשי ת"ש [6] מכר את הקרון לא מכר את הפרדות ותני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות וא"ל והא אנן לא מכר תנן וא"ל איסמייה וא"ל לא תתרגם מתניתך באדוקים בו מכלל דמתני' בשאין אדוקים בו ומדרישא בשאין עודן עליו סיפא נמי בשאין עודן עליו אדרבה אימא רישא אבל לא מכר לא את העבדים ולא את האנתיקי ואמרינן [7] מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגוה ומדרישא בעודן עליו סיפא נמי בעודן עליו אלא תנא מילי מילי קתני [סימן זקם נסן] אמר אביי ר"א ורשב"ג ור' מאיר ורבי נתן וסומכוס ונחום המדי כולהו סבירא להו כי מזבין איניש מידי איהו וכל תשמישתיה מזבין ר"א דתנן [8] ר"א אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה רשב"ג דתנן [9] רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר ר' מאיר דתניא [10] ר' מאיר אומר מכר את הכרם מכר תשמישי הכרם [11] רבי נתן וסומכוס ביצית ודוגית נחום המדי הא דאמרן: רבי יהודה אומר פעמים מכורין וכו': מאי שנא חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא אמר רבא חמורך זו ידע דחמרא דידיה הוא והאי דקא א"ל זו משום כליו קא"ל חמורך הוא דלא ידע דחמרא דידיה הוא והכי קא"ל חמורך הוא שתמכרנה לי: **מתני'** [A] המוכר את החמור מכר את הסיח מכר את הפרה לא מכר את בנה [B] מכר אשפה מכר זבלה [C] מכר בור מכר מימיה [D] מכר כוורת מכר דבורים [E] מכר שובך מכר יונים: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה היא ובנה אפילו פרה ובנה נמי אי דלא א"ל היא ובנה אפילו חמור נמי לא אמר רב פפא [F] דאמר ליה חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך בשלמא פרה איכא למימר לחלבה בעי לה אלא חמור מאי קא"ל ש"מ היא ובנה קאמר ליה ואמאי קרי ליה סיח שמהלך אחר סיחה נאה א"ר שמואל בר [G] נחמן מאי דכתיב [1] על כן יאמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם [H] הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא עיר סיחון אם משים אדם עצמו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה מה כתיב אחריו [2] כי אש יצאה מחשבון וגו' תצא אש ממחשבין ותאכל את שאינן מחשבין ולהבה מקרית סיחון מקרית צדיקים שנקראו שיחין אכלה ער מואב זה המהלך אחר יצרו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה בעלי במות ארנון אלו גסי הרוח דאמר מר [I] כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנם [3] ונירם אמר רשע אין רם אבד חשבון אבד חשבונו של עולם עד דיבון [J] אמר הקב"ה המתן עד שיבא דין ונשים

עד

ושבאים לתוכו: **גמ' היכי דמי.** הך מכירה דחמור ופרה דבחמור מכר סיח ובפרה לא מכר בנה: **ואי דלא א"ל היא ובנה.** והלכך לא מכר את בנה דס"ל להאי תנא דאין הבן נמכר בכלל האם משום דגופין מחולקין הן ואפשר לבן להיות בלא האם אפילו חמור נמי לא ימכר סיח בכלל חמור: **אמר רב פפא.** כל היכא דזבין חמור ופרה פשיטא ליה לתנא דמתני' דאין הבנים מכורין והכא במאי עסקינן דא"ל חמור מניקה ופרה מניקה והלכך בשלמא פרה בדין הוא דלא מכר בנה כדין המוכר פרה סתם דהאי דאמר ליה מניקה לאו לטפויי בנה קאתי אלא לחלבה קאמר דאי לא ליהוי לה חלב ליהוי מקח טעות הלכך מסתמא אין בנה מכור עד שיפרש: **אלא חמור.** שאין צורך לחלבה האי דא"ל מניקה שיש לה ולד קאמר ועם הולד מוכרה לו וכמאן דפרים בהדיא היא ובנה דמי: **שמהלך אחר סיחה נאה.** בקריאה בנחת וברמיזה הולך למקום שהאדם חפץ אבל זקן צריך מרדע: **אמר שמואל בר נחמן כו'.** משום דמיירי לקמיה בסיח נקט לה: **מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגו'.** פשטיה דקרא מיירי שכשנלחם סיחון במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו נתנבאו בלעם וחבירו שינלח סיחון למואב ומיהו פרשה יתירה היא דמה צריך ליכתב זה אם להשמיענו דעמון ומואב טיהרו בסיחון הרי כבר כתיב [במדבר כא] והוא נלחם במלך מואב הראשון ואין צריך יותר הלכך לדרשה כתבה משה רבינו: **המושלים בילדן.** לדיקים דכתיב ומושל ברוחו מלוכד עיר (משלי טז) לדיק מושל ירלת אלהים (שמואל ב כג): **הפסד מצוה.** שמתבטל מריוח בשביל שעוסק במצוה או נתן לדקה ומחסר ממונו כנגד שכרה המרובה לעתיד: **ושכר עבירה.** שלא להשתכר בעבירה עכשיו כנגד הפסדה שיפסיד יותר לעתיד: **אם אתה עושה כן.** לחשוב הפסד כנגד שכר: **בעיר זה.** שמתפתה בילדו ובדברי האפיקורסים [9] ואינו מושל בילדו: **אלא אש מן המחשבים.** הלדיקים ותאכל את שאינם מחשבים כדאמרינן בפירקין לעיל (דף עה.) [כל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו] חופתו של קטן מחופתו של חבירו הגדול ממנו: **שנקראו שיחין.** אילנות כדכתיב (תהלים לב) לדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה וכתיב והוא עומד בין ההדסים (זכריה ה) ואמר ר' יוחנן (סנהדרין דף לג.) אין הדסים אלא הלדיקים כדכתיב (אסתר ב) ויהי אומן את הדסה וכתיב (שיר ז) אמרתי אעלה בתמר וגו' ואמור רבנן (סנהדרין דף לג.) אני אמרתי אעלה בתמר ולא עלתה בידי אלא סנסן ומנו חנניה מישאל ועזריה. תחת אחד השיחים (בראשית כא) מתרגמינן תחות חד מן אילניא וכתיב נמי וכל שיח השדה טרש (שם ג) ומתרגמינן וכל אילני חקלא: **עד מואב.** כעיר שמהלך אחר תאוותו: ואכלה נמי האש גסי הרוח המגביהין לעתן כבמות ארנון הללו: **בעלי במות.** בעלי גסות דאמר מר כל המגיס לעתו כו' בפ"ק דע"ז (דף יח: ע"ש) אמר ר"ל כל המתלונן נופל בגיהנם שנאמר [משלי כא] זד יהיר לץ שמו וגו' וכל המתייהר נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר [לפניה ח] יום עברה היום ההוא: **אבד חשבונו של עולם.** כלומר לית דין ולית דיין:

עד

נקראו אילנות כדכתיב צדיק כתמר יפרח: אכלה אש אותו בן אדם שמהלך אחר יצרו כעייר זה שמהלך אחר סיחה נאה ושולט יצרו עליו שאינו יכול לכובשו ואינו יכול לשלוט עליו: מואב. כמו אב השולט על הבן: אלו גסי הרוח. המרימין דעתן עליהן כבמות ארנון הללו. ומהאי קרא ג) לא איתפרש לי אי נדרש מהאי קרא. מהאי קרא דנופל בגיהנם: אין רם. כלומר שכינה קאמר: אבד חשבונו של עולם. שלא נתבע חטאתם: עד דיבון. כלומר אמור לו לרשע המתן עד שיבוא יום הדין: ונשים. כמו אש:

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פכ"ז מהל' מכירה הל' ז סמג עשין פג טושו"ע ח"מ סי' רכ סעיף י"ח:

כו ב מיי' שם הלכה י טושו"ע שם סעיף טז וע"ש שהוא היפך המשנה בדין נוכ:

כז ג ד מיי' הלכה שם טושו"ע שם סעיף יח:

כח ה מיי' שם הל' ז טושו"ע שם סעיף י"ח:

רבינו גרשום

טעמא דנפשיה מפרש אבל אכתי אימא דנחום ורבנן אפי' באין עודן עליו פליגי: תתרגם מתני'. דמכר את הפרדות כשאדוקים בו בקרון. ומתני' דקתני דלא מכר את הפרדות בשאין אדוקין בו דהיינו בשאין עודן עליו: ומדרישא הוא בשאין עודן עליו סיפא נמי מכר את החמור מכר את כליו בשאין עודן עליו ושמעת מהכא [6] ולתעמך וכו'. עיסקא דבגווה היינו בעודן עליו: סיפא נמי. דפרדות בעודן עליו. והא לא מצית למימר דהא תרצינן סיפא דבפרדות באין אדוקין בו אלמא לא מצית לתרוצי כולה מתני' בשאין עודן עליו ולא בעודן עליו דתנא מילי מילי קתני דגבי ספינה אע"ג [דעודן] עליו לא מכר האנתיקי משום דלא שייך כלל לספינה. ולגבי פרדות מש"ה לא מכר דאין עודן עליו הא עודן עליו מכר משום דשייכי לקרון. ולגבי חמור אע"ג דעודן עליו לא מכר משום דסתם חמור לרכיבה עומד ולא למשוי. ונחום המדי סבר הואיל דעודן עליו מכר: איהו וכל תשמישתיה זבין. אי עודן עליו: ר' נתן וסומכוס ביצית ודוגית. כדקתני ברישׁ פירקין דהיינו תשמישי הספינה: נחום המדי כדאמרן. מכר חמור מכר כליו שק ודיסקא וכומני דהיינו תשמישתיה: אמר רבא. מש"ה להיכא דאמר ליה חמורך זה קנה כליו שעליו בסתמא דודאי ידיע להאי גברא דהאי חמור דמוכר והאי דאמר ליה זה לטפויי מלתא קאתי משום כליו דאי מכרו. ובאי מכרו. אבל להיכא דאמר ליה חמורך הוא. כלומר מישאל קא שאיל ליה אם חמורך הוא זה ותוכל למכור לי משום דלא ידע אי דידיה הוא והכי קאמר ליה חמורך הוא שתמכרנו לי ולא לטפויי מלתא קאתי ומש"ה לא מכר לו כליו: **פיסקא** המוכר את החמור. סתם: את הסיח. זהו בנה. לבנים של חמור קרי להו סייחין: אפי' פרה ובנה נמי. מכרה לו היא ובנה: בשלמא פרה איכא למימר. להכי קאמר מניקה דלחלבה בעי לה. לצורך אכילת החלב ולא משום דמוכר לו את בנה. אבל גבי חמור כי אמר ליה חמורה מניקה ליכא למימר הכי לחלב דאי לא דלסיח קאמר ליה דמניקה היא לחלבה לא קבעי לה מיניה דאינו ראוי לאכילה ומש"ה בנה זבין: שמהלך אחר סיחה נאה. שאם משורר אדם לפניו הולך אחריו ברצון: אלו המושלים ביצרן. שכופין את יצרן: הפסד מצוה. שאם עוסק במצוה ומתבטל מלהרויח וחושב אותו הפסד כנגד אותו שכר שמתקן לו לעוה"ב בשביל המצוה ואותו

ו) נראה דל"ל ושמעת מהכא דבאין עודן עליו מתלוקת. ב) נראה דל"ל ולא אתפרש לי אם נדרש נמי מהאי קרא דנופל בגיהנם.

מסורת הש"ס

ו) נעיל עז:, ב) [שם], ג) נעיל סז: [ע"ש ועי' תוס' נעיל סה: ד"ה מחוורתא], ד) [נעיל סח.], ה) [נעיל סה:], ו) [נעיל עג.], ז) [נקמן עט:], ח) [ל"ל בר נחמני], ט) [ל"ל יונתן], י) [אמות פ"ג מ"ח], כ) [נעיל י: ע"ש ע"ז יח: ע"ש ועי' עוד סוטה ד:], ל) [נעיל סז: סח.], מ) בדפו"י ובאתא שאול, נ) [פ"ג ה"ז], ס) כס"ל שבו, ע) כס"ל: המיגין, פ) [ל"ל תמישי דף נז: ושם], צ) [וע"ע תוס' סוכה ז: ד"ה סולהו],

---

תורה אור השלם

1 עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחוֹן: במדבר כא כז
2 כִּי אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחוֹן אָכְלָה עָר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָּמוֹת אַרְנֹן: במדבר כא כח
3 וְנִירָם אָבַד חֶשְׁבּוֹן עַד דִּיבוֹן וַנַּשִּׁים עַד נֹפַח אֲשֶׁר עַד מֵידְבָא: במדבר כא ל

הגהות הב"ח

(א) גמ' עד דיבון אמור לו רשע המתן:

מוסף רש"י

מכר את הקרון. עגלה, לא מכר את הפרדות. המוסכות בקרון (לעיל עז:). איסמייה. אסיר כריישא זו מגירסתי (ב"מ כז.). עיסקא דבגווה. פרקמטיא שבה (לעיל עז:). המוכר את בית הבד. בית שהבד בו ואותו בית לתמרים בד לבדו עשוי, מכר את הקורה. כדמפרש טעמא בגמרא, דהייגו עיקר בית הבד (לעיל עז:). מכר את הסנטר. בגמ' מפרש (לעיל סח.). מכר תשמישי הכרם. כגון קיסם שבכרם שהן לערכה (לעיל סה:). ביצית ודוגית. סייגו פסינה קטנה שקושרין לספינה גדולה וכשרוצין לעלות ליבשה נכנסין בתוכה קטנה מהגדולה, שהגדולה אינה יכולה להתקרב אל שפת הים מפני שעמקה, קוקיי"ט בלע"ז, ויש לוגזיס בולא קרוב לשון הענבי (לעיל עג.).

מוסף תוספות

א. [ד]הני תנאי איכא דטפי טפי מחבריה דהא רשב"ג סבר סנטר מכור ואע"ג דגברא הוא וליכא חד מהני תנאי דס"ל הכי דלא שמעינן להו דמטפו כולי האי, אלא מיהו כולהו שייכי בהדדי דכל חד מינייהו מטפי במכירה טפי מדרבנן. רמב"ן. ב. עיין בתוס' יבמות נא: ד"ה סולהו.

רבינו גרשום (המשך)

שכר הוה מרובה ושכר עבירה שנהנה בה בעוה"ז חושב בלבו שאותו שכר הנאה מפסידו לעוה"ב: עיר סיחון. משמע הכי אם אדם הולך אחרי יצרו הרע כעייר זה המהלך אחר סיחה נאה: מה כתיב אחריו כי אש יצאה מחשבון. תצא אש מן אותן המחשבין הפסד מצוה כנגד שכרה וכו': שנקראו שיחין. כלומר אילנות. (כלומר) [כדכתיב] תחת אחד השיחים: וצדיקים.